

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

вул. Володимирська, 64/13, м. Київ, 01601 тел. 239-33-33

25.05.2021 № 01/387-06

На № _____

Міністру освіти і науки України
Шкарлету С. М.

Шановний Сергію Миколайовичу!

13 травня 2021 року Міністерство освіти і науки України запропонувало для громадського обговорення проект переліку наукових спеціальностей за галузями науки, розроблений відповідно до статті 42 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність». У зазначеному проекті спеціальність «Фольклористика» (нині 10.01.07 – фольклористика) та «Перекладознавство» (10.02.16 – перекладознавство) вилучено з переліку наукових спеціальностей за галузями науки, відповідно до яких присуджуються наукові ступені кандидата наук і доктора наук.

Сучасний стан реформування гуманітарної освіти і науки України в умовах входження в європейський освітній простір передбачає кореляцію вітчизняних освітніх набутків із європейськими стандартами. Водночас має ґрунтуватися на потужній автохтонній науковій традиції.

Фольклористика є базовою галуззю гуманітаристики, яка забезпечує її міждисциплінарні зв'язки. Від початків свого утвердження й упродовж кількох століть вона була осердям державницького чину (М. Максимович, Т. Шевченко, М. Костомаров, П. Чубинський, В. Антонович, М. Драгоманов, І. Франко, Б. Грінченко, М. Грушевський та інші), потужним ідеологічним феноменом. Громадянське суспільство сьогодення спрагло до віднайдення маркерів своєї етнічної ідентичності, ідей-маніфестантів спільності інтересів і водночас консолідації навколо базових цінностей титульної нації.

У річичі рекомендацій про збереження фольклору (від 15 жовтня 1989 року) Організації Об'єднаних Націй із питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), членом якої Україна є з 1954 року, державам-членам необхідно приділяючи особливу увагу фольклору в найширшому значенні цього слова...» (пункт А розділу D «Забезпечення збереження фольклору») та відповідно готувати фахівців-фольклористів (пункт II розділу G «Міжнародне співробітництво»).

Фольклористика є важливим напрямом наукових досліджень у світовій практиці: в Канаді, Америці (PhD in Folklore), європейських країнах. Так, в Естонії за шифром H400 Folklore здійснюється підготовка докторів філософії (Name of degree Filosoofiadoktor (folkloristika) PhD) та постдокторальні дослідження (postdoctoral researches).

Усі роки незалежності України фольклористика є у переліку наукових спеціальностей за галузями науки, відповідно до яких присуджуються наукові ступені кандидата наук і доктора наук (10.01.07 – фольклористика).

Фахову підготовку фольклористів у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка розпочато 1992 року, коли було відкрито кафедру фольклористики. Студенти спеціальності 035.09 Філологія (фольклористика) опановують знання за освітніми ступенями бакалавра і магістра. За час існування спеціальності «фольклористика» наука про фольклор сягнула свого ренесансу. У співпраці з навчальними закладами та академічними установами України фахівці-фольклористи дали їй новий поштовх на: навчально-методичному (розробка навчальних програм, посібників, підручників), експедиційному (навчальні практики, фольклорні збірки), просвітницькому (організація конференцій, круглих столів, популяризація фольклору у медіа-просторі), реконструктивному (відновлення народних традицій), а також теоретичному (написання наукових праць і освітньо-кваліфікаційних робіт) рівнях.

Випускники-фольклористи продовжують розвивати наукові традиції, виконуючи спеціально підготовлені наукові праці для прилюдного захисту на здобуття наукового ступеня. З 1991 року в Університеті здійснюється підготовка аспірантів і докторантів зі спеціальності «фольклористика». Зокрема, у спеціалізованій вченій раді Д 26.001.15 у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка тільки за останні десять років було захищено 27 кандидатських і 5 докторських дисертацій зі спеціальності 10.01.07 – фольклористика.

В Україні потужними науковими фольклористичними школами, які готують фахівців на здобуття наукових ступенів, є також Львівський національний університет імені Івана Франка, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України й Інститут народознавства НАН України.

Оскільки спеціальність «фольклористика» забезпечує збереження, вивчення, відновлення національної духовної культурної спадщини українців, уможливорює міжпоколінну тяглість національної традиції, є потужним інструментом формування патріотизму народу, виконує державотвірну функцію, а об'єкт фольклористичних досліджень в Україні перебуває в активному стані та складає інтерес не лише для вітчизняних, а й світових дослідників, ми сподіваємося на розуміння державниками гострої необхідності збереження спеціальності «фольклористика» у переліку наукових спеціальностей за галузями науки, відповідно до яких присуджуються наукові ступені кандидата наук і доктора наук.

Від середини ХХ століття перекладознавство стало самостійною дисципліною на стику філології, літературознавства, соціології, культурології, когнітивістики, психології тощо, більшість сучасних досліджень із перекладознавства не вписуються у парадигму мовознавства чи літературознавства, оскільки присвячені ширшим / іншим проблемам, наприклад, соціологія перекладу (переклад як кооперативна діяльність, розширення компетентностей та соціальних ролей перекладача, роль перекладу у створенні іміджу країни), психологія перекладу (психологічні основи перекладу, зокрема дослідження процесу синхронного перекладу), машинний переклад (алгоритми перекладу, створення програм пам'яті перекладача), синергетика перекладу тощо.

Викладання перекладу має свій набір підходів та методів, відмінний від викладання мови чи літератури, і спрямоване на формування інших компетентностей. Професія перекладача перетинається з професією філолога чи літературознавця менше, ніж на 40%. Відповідно науковці, що працюють зі студентами та викладають перекладознавство, теорію перекладу, інформаційні технології перекладу, нотування при перекладі, а також цілу низку практичних дисциплін зі спеціального перекладу (юридичного, економічного, медичного та ін.) орієнтуються на сучасні дослідження перекладу, а не мови чи літератури.

У більшості європейських країн є окремі факультети чи інститути, які готують перекладачів. І це інша спеціальність та абсолютно інші освітні програми, аніж для філологів (не кажучи вже про літературознавців). Науковці цих закладів займаються проблемами перекладознавства та публікують свої дослідження у збірках з перекладознавства, а не з лінгвістики чи літературознавства.

1963 року була захищена перша в українському перекладознавстві кандидатська дисертація у галузі історії українського перекладу, а в 1971 році – докторська – перша докторська дисертація з перекладознавства в Україні Віктором Коптіловим (Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка). Відтоді в Україні було сформовано потужні перекладознавчі школи в Києві, Львові, Харкові, чий науковий досвід варто продовжити.

Зважаючи на вищевикладене, Київський національний університет імені Тараса Шевченка звертається з пропозицією доповнити перелік наукових спеціальностей філологічних наук пунктами 10.03 – фольклористика, 10.04 – перекладознавство.

З повагою

Ректор

Володимир БУГРОВ